

Egense-Rantzausminde Lokalhistorie

Forårsvandring 20. maj 2019

Svendborg Sund ud for Tankefuldskoven

Der er mange både synlige og usynlige historiske spor her hvor Tankefuldskoven findes i dag, i sundet og overfor Tankefuldskoven, på den anden side af sundet.

Stenalderboplads på stranden og i vandet

I Slots- og Kulturstyrelsens database Fund og Fortidsminder kan man læse, at der i 2001 er gjort fund i vandet ud for Tankefuldskoven. Der er blevet opsamlet adskillige skiver og flækker fra en udvasket stenalderboplads, men ingen genstande der tillader en nærmere datering. Fundet er gjort på lavt vand.

I 2003 er der ved en museal besigtigelse på stranden fundet en neolitisk boplads. Herunder er der fundet gruber med neolitisk flint i kystskrænten: skiveskrabere, flækker samt enkelte slebne fragmenter.

Gravhøje i Tankefuldskoven

Midt i Tankefuldskoven ligger der to rundhøje: én meget stor omtrent midt i skoven og én ude ved Rantzausmindevej. Den store høj bærer spor af plyndring. Højene er ikke nærmere dateret. Man må antage, at da gravhøjene blev anlagt, da var der ikke skov på dette sted.

Kilde:

Slots- og Kulturstyrelsens database: Fund og Fortidsminder:

Saksenborg

Overfor Tankefuldskoven på Tåsinges nordkyst skyder der sig en ca 300 m lang halvø ud i sundet. Det er en naturmæssig perle, og her ånder alt fred og ro i dag, hvis man eksempelvis stiger i land på sin kajaktur. Ellers er landtangen noget svært tilgængelig. Området er privatejet og der er ikke synlige skovveje dertil. Sundet omkring landtangen er meget grundt og alle større skibe må holde sig ude på den anden side Iholm.

På halvøen har der formodentlig ligget en eller anden form for middelalderlig befæstning, men der er kun begrænset konkret viden om hvad der er sket her. Følgende er en beskrivelse der kan findes på Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside i databasen "Fund og fortidsminder".

Odense Bys Museer har i 2018, efter anmodning fra Slots- og Kulturstyrelsen, foretaget en besigtigelse af halvøen med henblik på fredningsvurdering. Der er ved besigtigelsen ikke forsøgt at lave en nyopmåling af anlægget, da dette er gjort i 2006 af Svendborg Museum ved Per Orla Thomsen og landmåler Willy Nielsen samt Museumstekniker Margrethe Larsen. Nedenstående beskrivelse er således en sammenskrivning af resultaterne herfra samt de nye observationer ved besigtigelsen.

Voldstedet er beliggende på en 350 meter lang odde, der skyder sig ud i Svendborg Sund. Den udgøres af to aflange banker, der ligger i forlængelse af hinanden adskilt af en 30 meter bred sænkning, hvor der i den nordlige del er gravet en 10 meter bred kanal på tværs af odden over ca. 40 meter. Den nordlige banke måler omtrent 75x40 meter og er nord-syd orienteret med en højde på ca. 5 meter. Den har et tilnærmelsesvist rektangulært, afrundet omrids med stejlt afgravede sider og en større afgravning i toppen, der tolkes som resterne af en kælder. Nord herfor anes en mulig, mindre halsgrav, der adskiller oddens yderste spids.

På bankens sydvestligste hjørne ned mod den brede halsgrav ses en række hovedstore sten - 6 i alt - der kan være rester af en form for kystsikring af banken. Ved besigtigelsen i 2006 registreredes et op til en meter tykt kulturlag over 60 meter på den vestvendte skrænt med trækul, brændt ler, lerklining og keramik. Dette kunne ikke erkendes ved ny besigtigelsen, da området er groet efter. Den sydlige banke måler ca. 150x30 meter og er nordøst-sydvestorienteret med en højde på 4-5 meter og et let bølget terræn. Banken deles på midten af en vold eller dige med en bredde på 1,5 meter konstrueret af store kampesten i to skifter langs siderne/bunden med en fyld af jord og mindre sten. Centralt på banken har volden en højde på 0,5 meter. Ved den nylige besigtigelse kunne det ses, hvordan der sker en del erosion af kysten, især ved den sydligste del af den sydlige banke, og her har ejer selv igangsat en kystsikring af store sten. I en sydøstlig forlængelse af den sydlige banke ses et mindre område på 30x12 meter, der omgives af 0,5 meter høje jordvolde. Området er bevokset med en del slåenkrat og afgræsses desuden af får.

Kilde:

Slots- og Kulturstyrelsens database: Fund og Fortidsminder:

Iholm

Ufred er nok også grunden til, at en ukendt viking omkring år 1000 begravede en stor skat på den skovbevoksede ø Iholm sydvest for Dødemanden. To teglværksarbejdere fandt i 1853 flere sølvmønter, som en muldvarp havde skubbet op til overfladen, men turde ikke tage dem med hjem.

Et gammelt mundheld fortalte, at folk der snuppede nedgravet guld og sølv blev ramt af sygdom. En advarsel, der sikkert gjorde indtryk, da Svendborg netop var ramt en stor koleraepidemi, som krævede mange ofre. Arbejderne fik alarmeret herredsfogeden, der fik foranstaltet en udgravning på øen. Mere end 400 sølvmønter – heraf en del arabiske – blev udgravet. En arkæologisk undersøgelse med detektor i 1989 fandt ekstra mønter, møntfragmenter og brudsølv. Så meget sølv blev fundet, at Iholmskatten er en af de største sølvskatte herhjemme. I alt er der fundet omkring 450 mønter og 65 5/16 lod sølvsmykker. Mønterne og sølvet har ligget i en læderpung med påsyet sølvornamentik.

Dødemanden, Mellemgrunden eller Middelgrunden og Iholm Vesterrøn

At sundet har krævet sin told, ses ved grunden ”Dødemanden” ud for Kogtved. Navnet kendes helt tilbage fra egnens første søkort fra 1692 og hænger sammen med det hollandske ord for strandvasker. Vanddybden falder pludseligt ved Dødemanden, og trods afmærkning og GPS er der stadig mange, der bliver ”grundejere” på netop Dødemanden.

Grunden stak op over vandet i 1690’erne, da de første søkort blev tegnet, og er betydeligt større på ældre søkort. Før sejlrendens udretning hang Dødemanden sammen med Middelgrunden midt i løbet. I 1922 gravedes en del af barrieren væk for at lette sejladsen, og Dødemanden er i dag en selvstændig grund, der ligger og lurer mindre end to meter under overfladen.

Iholm Vesterrøn er en grund der strækker sig langt ud mod vest fra Iholm. Den er markeret med en grøn kost og det er den der har givet navn til bebyggelsen Vesterrøn.